

ЭВМ игровых задач в органах внутренних дел // Учебное пособие. М., 1988. 3. Лукашевич В.Г. Опыт конструирования спецкурсов в форме деловых криминалистических игр // Пути и методы совершенствования преподавания специализированных курсов криминалистики: Межвузовский сборник научных трудов. К., 1990. 4. Бирюков В.В. Современные возможности компьютерных технологий в преподавании криминалистики // Актуальні проблеми сучасної криміналістики: Матеріали міжн.наук.-практ.конф.: У 2-х ч., Сімферополь, 2002.Ч1. 5. Исмаилова Л.Ю., Крылов В.В. Основы компьютерного курса расследования // Актуальные проблемы расследования преступлений: Труды Академии МВД РФ. М., 1995.

Надійшла до редколегії 17.10.02

Є.О. Безсмертний

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В ОСОБЛИВИХ (ЕКСТРЕМАЛЬНИХ) УМОВАХ

Загострення політичної ситуації, що останнім часом відбувається в нашій державі, а мається на увазі, зокрема, проведення передвиборних компаній та виборів кандидатів у народні депутати до Верховної Ради України та у місцеві органи державної влади, потребує від органів внутрішніх справ за будь-яких обставин здійснення діяльності, пов'язаної з охороною громадського порядку і громадської безпеки, дотримуючись при цьому принципів законності та невтручання у діяльність будь-яких політичних партій та угруповань.

Про це неодноразово наголошувалось у виступах Президента України, Міністра внутрішніх справ, що стосувались питань забезпечення громадського порядку і громадської безпеки при виникненні надзвичайних (екстремальних) ситуацій.

Правова діяльність органів внутрішніх справ щодо забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки за особливих (екстремальних) умов регламентується, насамперед, Конституцією України, Законом «Про міліцію», «Про правовий режим надзвичайного стану». «Про правовий режим воєнного стану», деякими іншими законодавчими та відомчими актами МВС України [1; 2; 3; 4].

Діяльність органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю носить різнобічний, багатогранний характер, вона часто не прогнозована і не передбачувана в своєму розвитку.

Органи внутрішніх справ зобов'язані кваліфіковано діяти як в звичайних, так і в особливих (екстремальних) умовах, бути готовими до виконання додаткових спеціальних завдань, до роботи з великими моральними і фізичними навантаженнями і в більш складних умовах.

Забезпечення громадського порядку і громадської безпеки в діяльності органів внутрішніх справ за особливих (екстремальних) умов характеризується деякими рисами. Незважаючи на те, що проведення більшості заходів (демонстрацій, мітинги тощо), як правило, носить організований характер, їх проведення пов'язане із змінами дорожнього руху, режиму роботи деяких торгових, промислових закладів, підприємств, організацій, які на деякий час змінюють звичайний ритм життя. Окрім того, підготов-

ка і проведення таких заходів потребує від органів внутрішніх справ посилення заходів охорони громадського порядку і громадської безпеки, що полягає, насамперед, в забезпечення наявних сил і засобів на окремій території і в окремий час. Тому діяльність органів внутрішніх справ щодо забезпечення громадської безпеки і охорони громадського порядку при проведенні, насамперед, масових заходів, ми розглядаємо як діяльність в особливих (екстремальних) умовах. Це обумовлюється деякими обставинами, найважливішими з яких є: 1) скупчення великої кількості людей на окремій території; 2) зміною оперативного стану у зоні обслуговування органів внутрішніх справ; 3) наявність специфічного контингенту учасників і їх психологічне ставлення до масового заходу, яке проводиться (демонстрація, мітинг і т.і.).

Отже, в умовах масових заходів забезпечення громадського порядку і громадської безпеки, на відміну від звичайного його поняття набуває нових якостей.

По-перше, якщо в звичайних умовах порушення громадського порядку зачіпає особисті і майнові інтереси окремих громадян або невеликих їх груп, то у зв'язку з проведенням масових заходів соціальна небезпека підвищується, коли піддається загрозі життя і здоров'я багатьох людей, їх особисте майно, матеріальні та культурні цінності підприємств та установ.

По-друге, необхідне проведення спеціальних заходів (наприклад, введення зазначеного режиму обмежень), тому що звичайними засобами і методами забезпечити надійний громадський порядок і громадську безпеку неможливо.

Громадський порядок в таких умовах являє собою явище, яке має у своїй основі сукупність громадських відносин, адміністративно-правове регулювання яких суттєво змінюється. Громадський порядок в умовах масових заходів перебуває у тісному взаємозв'язку із громадською безпекою, оскільки його суттю є забезпечення безпеки людей. Тому при проведенні масових заходів встановлюється система прав і обов'язків суб'єктів громадських відносин [5].

Особливості організації діяльності органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку в особливих (екстремальних) умовах залежить від їх виникнення, поширеності, наслідків і завдань, які повинні бути виконаними. Останнім часом Міністерством внутрішніх справ України на базі новітнього законодавства було вжито ряд заходів щодо удосконалення діяльності органів внутрішніх справ у надзвичайних (екстремальних) умовах: проведенні практичні навчання з керівним складом УМВС України в областях і великих містах, науково-практичні конференції з проблем охорони громадського порядку і вдосконалення законодавства, розроблені рекомендації щодо організації підготовки особового складу до дій в особливих умовах.

На відміну від заздалегідь підготовлених, особливу небезпеку становлять стихійні масові заходи. Їх характерною особливістю є невисока організованість учасників, недостатньо визначені цілі цих заходів, непередбачуваність розвитку, яка знаходиться у прямій залежності від дій лідерів.

У таких випадках необхідно вивчити їх причини, поширеність, наслідки, визначитись з найбільш оптимальними діями органів внутрішніх справ. Здійснюючи охорону громадського порядку в особливих умовах, органи внутрішніх справ використовують такі методи соціального урегулювання, як переконання і примус, зокрема, адміністративне припинення. Роз'яснювальна робота, як основний методи правоохоронної діяльності, переконання у необхідності свідомого і добровільного виконання правових вимог, припинення антигромадської поведінки, профілактична робота в трудових колективах і з окремими особами, є необхідною умовою послаблення соціальної напруги при масових порушеннях громадського порядку, порушенні порядку при організації і проведення мітингів, вуличних походів і демонстрацій, злісної непокори вимогам адміністрації в установах виконання покарань і т.і. Механізм переконання передбачає сукупність різних засобів, форм і методів впливу на свідомість і поведінку людей: безпосереднє звернення до натовпу з пропозиціями розійтись, припинити протиправну поведінку, не допустити тяжких наслідків; звернення до лідерів, організаторів правопорушення; виступити через засоби масової інформації; роз'яснення неминучої відповідальності за допущенні або заплановані правопорушення.

Дотримання законності є необхідною умовою діяльності органів внутрішніх справ, що здійснюють охорону громадського порядку при надзвичайних умовах.

Воно забезпечується систематичним контролем з боку вищих органів управління, прокурорським наглядом, правом адміністративного та судового оскарження, контролем громадськості та засобів масової інформації.

Зважаючи на те, що органи внутрішніх справ діють постійно в складній ситуації, кожен працівник повинен чітко знати свої функціональні обов'язки, як в звичайних, так і в особливих умовах і ретельно їх виконувати.

Список літератури: 1. Закон України «Про міліцію» //ВВР України. 1991. № 4; 1992. № 36; 1993. № 22. 2. Закон України «Про надзвичайний стан» // ВВР України. 1992. № 37. 3. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану». //Орієнтир. 14.06.2000 р. 4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану». //Орієнтир. 14.06.2000 р. № 107. 5. Бандурка О.М. Діяльність органів внутрішніх справ у надзвичайних ситуаціях. Х., 1993.

Надійшла до редколегії 10.10.02

Н.П. Матюхіна

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України, успішність її реалізації у першу чергу залежить від вирішення кадрових проблем, створення умов для формування та раціонального використання високоморальних професіоналів, з розвинутих почуттям обов'язку та відповідальності за доручену справу, здатних та готових забезпечувати ефективне вико-